

Filosofie a její „lidovost“

Budoucnost filosofie je spjata s její schopností oslovit co možná největší počet lidí. Tím se ostatně filosofie také liší jak od věd, tak od oborů uměleckých. Toto rozpoznaní je poměrně nové. Od nejstarších dob totiž k tradici filosofického bádání náleží jakési pohrdání davem, množstvím, většinou. To má ovšem také své závažné důvody a v některých ohledech ty důvody platí dodnes. Pravda oslovuje vždy jedince, nikoli dav, ani společenství nebo kolektiv. S novým objevem, s novým pohledem na skutečnost přichází vždy jedinec (jeden nebo několik), a obvykle to trvá dost dlouho, než se podaří přesvědčit většinu. A během té doby zase řada nových jedinců přichází s novými nápady, s novými objevy, které jsou opět většinou odmítány tak dlouho, až přestanou být nové a překvapující. Filosof se nepochybně vždycky bude zajímat o takové pionýry a bedlivě (i když vždy kriticky) sledovat jejich nové nápady, nové myšlenky. Ale filosofovým cílem není, nemůže a nesmí být jen stát co nejbliž těmto „ztracencům“, ale dělat především to, co tito ztracenci nejenže sami dělat nemohou, ale co jim nejčastěji vůbec nepřijde na mysl, totiž vyhlížet, co ty nové nápady a myšlenky mohou přinést člověku, lidem, lidstvu. A dnes je naprosto zjevné, že mezi novými nápady a myšlenkami je mnoho takových, které ve svých vzdálených důsledcích a následném vlivu představují obrovská nebezpečí. Filosofie tu jistě není jen proto, aby poukazovala na tato nebezpečí, ale protože se může, má a musí vztahovat k čemukoli, co si právem žádá pozornosti, nemůže se k těmto nebezpečím obracet zády. A nemůže je bagatelizovat zejména tehdy, když se zdají narůstat a překračovat všechny rozumné meze, a také tehdy, když si to většina lidí ani neuvědomuje.

(Praha, 981012-4.)